

Kontaktperson
Kulturmiljöenheten
Britta Roos
britta.roos@lansstyrelsen.se

Stadsantikvarie Henrik Borg
henrik.borg@kulturen.com

Angående apoteket Svanen i Lund

Stadsantikvarien i Lund har ställt frågan till Länsstyrelsen i Skåne hur vi ser på betydelsen av Apoteket Svanen och dess kulturhistoriska värden samt om möjligheterna att skydda apotekets kulturvärden genom kulturmiljölagen.

Länsstyrelsen är väl förtrogen med de fyra så kallade kulturapoteken, varav apoteken Svanen i Lund och Lejonet i Malmö är belägna i Skåne. De välbevarade interiörerna har stora upplevelsevärden och utgör viktiga miljöer för att förstå hur läkemedelskonsten utvecklats under århundradena. Generellt finns idag få butikslokaler med bevarad äldre inredning, och av apoteken har endast ett mycket litet antal bevarats i orört skick. De få bevarade miljöerna har därför mycket höga kulturhistoriska värden som behöver säkerställas med skyddslagstiftning eller på annat sätt. Att så är fallet framgick redan av den inventering som Riksantikvarieämbetet och Statens historiska museer genomförde av apoteken 1980 (Raä, *Apotek i Sverige: en kulturhistorisk inventering*, 1980). Där rekommenderades att ett antal apotek försågs med långsiktigt skydd, exempelvis genom byggnadsminnesförklaring.

Länsstyrelsen har genom kulturmiljölagen (1988:950) ansvar för det regionala kulturmiljöarbetet. I detta ansvar ingår att löpande utreda skydd för, och fatta beslut om byggnadsminnesförklaring av, våra mest skyddsvärda miljöer. Länsstyrelsen bedömer att både apoteket Lejonet och apoteket Svanen har sådana kulturvärden att en byggnadsminnesförklaring skulle kunna vara aktuell. Trots att deras kulturvärden varit väl kända har aldrig någon byggnadsminnesförklaring genomförts av apoteken. Detta har sin grund i hur byggnadsminnesskyddet i kulturmiljölagen är konstruerat och vad skyddet kan omfatta. Enligt kulturmiljölagen kan bland annat *en byggnad* förklaras som byggnadsminne. Av jordabalken framgår visserligen att det till en byggnad hör ”fast inredning och annat varmed byggnaden blivit försedd, om det är ägnat till stadigvarande bruk för byggnaden eller del av denna” samt att detta i en

butikslokal gäller ”hylla, disk och skyltfönsteranordning” (Jordabalken 2 kap 2 §). Av jordabalken framgår även att ägandet av inredningen påverkar bedömningen. Riksantikvarieämbetet kommenterar därför i sin vägledning för kulturmiljölagen (Byggnadsminnen 2014-01-01) möjligheten att skydda fast inredning på följande sätt:

I regel bör man utgå från att den fasta inredningen tillhör byggnaden. Ibland finns det olika ägare till inredning och byggnad. Inredningen utgör i ett sådant fall inte tillbehör till byggnaden och kan inte ingå i byggnadsminnet...//... Om byggnaden och inredningen har olika ägare innebär det att inredningen inte är tillbehör till byggnaden och att den inte heller kan omfattas av skyddsbestämmelser.

Länsstyrelsen avslag 2001-09-07 (dnr 221-18620-97) en fråga om byggnadsminnesförklaring av Apoteket Lejonet i Malmö. Avslaget hade sin grund just i det förhållande att apotekets inredning ägdes av annan part och därför inte kunde omfattas av skyddsbestämmelser. Länsstyrelsen bedömde därför inte att en byggnadsminnesförklaring skulle vara meningsfull. Vad gäller apoteket Svanen är förhållandena enligt de uppgifter Länsstyrelsen har desamma, varför en byggnadsminnesförklaring inte heller i detta fall skulle kunna skydda den värdefulla miljön. För ett långsiktigt bevarande av de värdefulla miljöerna krävs därför andra åtgärder än de kulturmiljölagen kan bidra med.

När det statligt ägda Apoteket AB i samband med avregleringen av apoteksnäringen 2009 fick i uppdrag av regeringen att fortsatt driva och förvalta det fyra kulturapoteken möjliggjordes ett bevarande av miljöerna som annars hade varit svårt att åstadkomma. Apotekets uppdrag innebär samtidigt att verksamheter med månghundraårig kontinuitet kan fortsätta, vilket är av stor betydelse även utifrån ett kulturhistoriskt perspektiv. Att Apoteket AB kan fortsätta att driva apoteksverksamhet i de historiska apoteken är utifrån ovanstående av mycket stor betydelse för samhällets möjligheter att skydda den viktiga del av kulturarvet som apoteken utgör.

Britta Roos
Länsantikvarie och enhetschef på kulturmiljöenheten
Länsstyrelsen Skåne